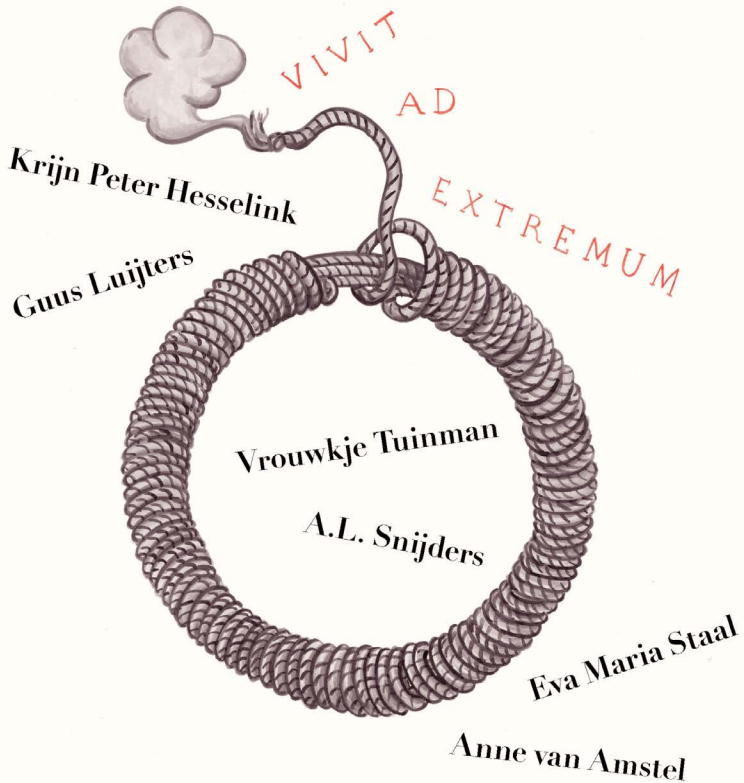

2018 – 5

HOLLANDS Maandblad

Florus Wijsenbeek *Op bezoek in Iran*

HOLLANDS Maandblad

INHOUD NO. 5 – 2018

zestigste jaargang • nummer 846
mei 2018

Opgericht in 1959 door K.L. Poll.
www.hollandsmaandblad.nl

Hollands Maandblad Beurzen

Redactioneel – Deze maand – bijna 60

Vrouwkje Tuinman – Aankleden

Anne van Amstel – Gedicht

Krijn Peter Hesselink – Wees een steen!

Guus Luijters – Krommert

Renske van den Broek – Gestrand

Anne van Winkelhof – Gedichten

Florus Wijsenbeek – Op bezoek in Iran

A.L. Snijders – Drie Zeer Korte Verhalen

Sander Meij – Gedichten

Eva Maria Staal – Laatste strohalm

Bastiaan Bommeljé – Nou ja, nog één keer: 1968

Jan-Willem Dijk – Bijna kan hij hem aanraken

Giovanni della Chiusa – Robot

Tekeningen Elise van Iterson

Auteurs in dit nummer

Colofon

Hollands Maandblad Beurzen

* * *

HOLLANDS MAANDBLAD BEURZEN 2017-2018

* * *

Redactie, redactieraad en uitgever van *Hollands Maandblad*, tezamen met het bestuur van de Stichting Hollands Maandblad, hebben het genoegen mede te delen dat tijdens een feestelijke bijeenkomst te Amsterdam op 24 april 2018 de *Hollands Maandblad Beurzen 2017/2018* zijn uitgereikt aan de laureaten.

Op voordracht van redactieraad & redactie werden de volgende medewerkers van *Hollands Maandblad* aangewezen als winnaars:

*

Hollands Maandblad Aanmoedigingsbeurs – Categorie proza

RENSKE VAN DEN BROEK

*

Hollands Maandblad Aanmoedigingsbeurs – Categorie poëzie

ANNE VAN WINKELHOF

*

De *Hollands Maandblad Beurzen* worden jaarlijks uitgereikt aan jonge c.q. debuterende auteurs die in de voorafgaande jaargang in *Hollands Maandblad* hebben gepubliceerd. De beurzen zijn beschikbaar voor elk der drie terreinen waarop *Hollands Maandblad* zich sedert de oprichting door K.L. Poll in 1959 (als toen nog *Hollands Weekblad*) een vooraanstaande plek in het Nederlandse literaire landschap heeft verworven: proza, poëzie en essayistiek. De Aan-

moedigingsbeurzen en Schrijversbeurzen van Hollands Maandblad zijn behalve als bewijs van waardering ook bedoeld om in materiele zin het schrijverschap van de bekroonde auteurs te stimuleren en tevens bij te dragen aan de bestendinging van de band tussen de laureaten en het *Hollands Maandblad*.

*

De *Hollands Maandblad Beurzen* worden mogelijk gemaakt door de Stichting Hollands Maandblad en het R.O. van Gennep Fonds.

* * *

Verdere informatie over de *Hollands Maandblad Beurzen* is te vinden op www.hollandsmaandblad.nl.

Deze maand – bijna 60

Kornelis Lubbertus Poll was 31 jaar toen op 20 mei 1959 het eerste nummer van het door hem opgerichte *Hollands Weekblad* verscheen. Enkele maanden eerder had hij na samenspraak met enkele geestverwanten een ‘manifest’ doen uitgaan naar beoogde medewerkers en geldschieters. De eerste zin van dat pamflet luidde: ‘*Dit blad zal vaker verwijzen naar een goed humeur dan naar een slecht.*’

Misschien was dat niet verbazingwekkend. Wellicht is elke 31-jarige die een literair-politiek weekblad opricht chronisch goedgehumeurd. Maar wellicht was 1959 ook een jaar waarin de lucht tintelde van optimisme, beloftes en een goed humeur. Dit was immers het jaar waarin te Slochteren de aardgasbel werd ontdekt, waarin de Russische Luna III voor het eerst foto’s van de achterkant van de maan maakte, waarin de Nederlandse Corine Rottschäfer *Miss World* werd en Teddy Scholten het Eurovisie songfestival won, waarin de Daffodil haar debuut maakte op de Nederlandse wegen, waarin de 32-jarige Harry Mulisch *Het Stenen Bruidsbed* publiceerde als eerste Literaire Reuzenpocket (en waarin Fidel Castro kort voor zijn 33ste verjaardag in Cuba de macht greep), waarin het Nederlands Dans Theater onder leiding van de 27-jarige Hans van Manen werd opgericht, waarin de 15-jarige Pim Maas de titel ‘Nederlandse Elvis Presley’ kreeg in de Amsterdamse bioscoop Royal, waarin het 500.000ste tv-toestel in Nederland werd aangesloten en de eerste uitzending van *Sport in beeld* te zien was, waarin de Nederlandse kranten bijna 1000 artikelen publiceerden over ‘nozems’, waarin het beginnende tienerbandje The Beatles in de Liverpoolse Casbah-club voor het eerst meer dan één keer achter elkaar mocht optreden, waarin de film *Some Like it Hot* uitkwam, waarin Eisenhower en Chroetsjow elkaar voor het eerst ontmoetten, waarin Simon Vinkenoog voor het

eerst LSD gebruikte, waarin Miles Davis de lp *Kind of Blue* uitbracht, waarin de Pacifistisch Socialistische Partij voor het eerst meedeed aan de verkiezingen, waarin het radioprogramma ‘Tijd voor Teenagers’ de lucht inging, en waarin ‘het Lieverdje’ op het Spui werd onthuld. – Dit was een goed jaar om een literair-politiek tijdschrift op te richten.

Het weekblad werd maandblad in 1963, er kwamen nieuwe redacties na Polls overlijden in 1990, en nu wij op de drempel van de zestigste jaargang in verwondering omkijken, rijst de vraag of er niet wat valt toe te voegen of af te doen aan het ‘manifest’. En hoewel ‘manifesten’ ons nu misschien doen terugdeinzen, moet de conclusie luiden dat Polls woorden onverminderd geldig blijven.

Wij leven in een andere tijd, maar dat maakt de door Poll geschetste geesteshouding van de schrijvers in dit blad (*twijfelaars tegenover zelfverzekerde praters; individualist tegenover elk groepsbelang; niet gesteld op de mantel der liefde die alle verschillen onzichtbaar maakt; wantrouwend tegenover de keurigheid, maar ook tegenover slechte manieren*) niet minder relevant. Wij leven in een andere wereld, maar dat maakt de oriëntatie van dit tijdschrift (nieuwsgierigheid naar het antwoord op de vraag *‘hoe mengen zich belangen, moraal en ideeën*’) niet minder dringend. Wij leven in een andere samenleving, maar dit maakt de lichte zorg die in het ‘manifest’ klinkt (*‘hoe vindt en animeert men de smalle groep mensen, lezers en schrijvers, van wie het bestaan van dit blad zal afhangen*’) niet minder permanent.

Het bovenstaande was ook tien jaar geleden in deze kolommen te lezen, toen *Hollands Maandblad* op de drempel van de vijftigste jaargang stond. Dat deze woorden hier nu opnieuw staan, is geen toeval. De herhaling beoogt in herinnering te roepen dat toen het blad 25 jaar oud werd, Bert Poll zonder verder commentaar het oorspronkelijke ‘manifest’ wederom afdruckte – en hij deed hetzelfde bij het 30-jarig bestaan in 1989. De reprise onderstreept kortom de constatering dat *Hollands Maandblad* in aard en wezen de afgelopen decennia niet veel anders is geworden – en dat evenmin wenste te worden.

Toegegeven, de zestigste jaargang is een zonderlinge jaargang. Officieel is er geen reden tot feest, maar wie wacht tot hij 75 wordt, eindigt onherroepelijk in pompeuze herdenkingen en zelffelicitatie. Op de drempel van de zestigste jaargang verkeert men in een prettig niemandsland: men is te oud om nog veelbelovend te zijn, maar te jong om al eerbiedwaardig te zijn. Men koestert nog grootse plannen, maar is al wijs geworden door desillusies. Men ambieert nog steeds het allerhoogste, maar begint de eigen feilbaarheid al te aanvaarden. Men heeft zich bevrijd van de overmoed der jeugd maar weigert zich over te geven aan de berusting der ouderdom. De geest is nog plooibaar, maar de huid al gehard. Dit is kortom de ideale leeftijd om de wereld recht in de ogen te kijken *sine ira et studio* – zonder wrok of vooroordeel, zoals Tacitus dat uitdrukte – en zichzelf af te vragen hoe het zit met dat goede humeur.

Sinds dat eerste nummer van de eerste jaargang in 1959 heeft *Hollands Maandblad* de wereld met oprechte belangstelling, maar bovenal met milde verbazing in ogenschouw genomen. Toegegeven, af en toe heeft dit blad een wenkbrauw opgetrokken, nu en dan zich op het hoofd gekrabd, en een enkele keer wellicht zelfs afkeurend dan wel instemmend gemompeld. Maar nimmer heeft het de bakens verzet omdat het tij elders verliep of zich iets aangetrokken van wat anderen met misplaatste eerbied de tekenen des tijds noemen.

Indien *Hollands Maandblad* iets begrijpt, is het dat geen periode zo moeilijk te begrijpen is als de eigen tijd. Men zegt dat wij leven in een tijd van globalisering, van mondialisering, van digitalisering, van mediasering, van automatisering, van Amerikanisering, van terrorisering, van fundamentalisering, en soms heet het zelfs dat wij leven in een tijd van dat alles tegelijk. Of die huidige toestand van materiële overvloed en intellectueel onbehagen duidt op een ‘crisis’, weet ik niet. ‘Crisis’ is zo’n groot woord dat dikwijls meer een symptoom dan een diagnose is van de kwaal die het tracht te beschrijven.

En er zijn al zoveel grote woorden die de wereld niet verhelderen. De moderne tijd produceert dermate veel grote woorden dat men nauwelijks te tijd krijgt erom te glimlachen. *I fear those big words*, Stephen said, *which make us so unhappy*, schreef James Joyce, en hij had gelijk.

Niettemin is er geen enkele reden tot pessimisme. Wie goed oplet, ziet dat *Hollands Maandblad* in 2018 net zoals in 1959 probeert vernieuwing te paren aan traditie. Daarom is het goed te weten dat *Hollands Maandblad* de afgelopen jaren van alle literaire tijdschriften de meeste debutanten heeft afgeleverd, en dat jonge schrijvers net als gelouterde auteurs hun weg naar dit tijdschrift zonder enige aarzeling vinden. Er blijft, anders gezegd, genoeg reden voor dit blad om vaker te verwijzen naar een goed humeur dan naar een slecht. – BB

Wees een steen!

Andrej Platonov en de toekomst

door Krijn Peter Hesselink

Het was een merkwaardige kerst. Alles herinnerde mij en mijn vriendin aan wat ons nog te wachten stond. Twee jaar geleden was mijn vriendin tijdens de feestdagen ook al hoogzwanger geweest. Nu kwamen we andermaal amper de deur uit. Met glazige ogen zagen we onszelf de vertrouwde stappen doorlopen. We stelden een wiegje op. We ruimden een commode in. We volgden onderuitgezakt op de bank hoe Hugh Grant op televisie charmant liep te wezen. In de kerstfilms waarmee we onszelf verdoofden, stonden alle verwickelingen in het teken van een groot romantisch einddoel. Verwachtten mensen een kind, dan zweefden ze steevast op een roze wolk. Al hun doen en laten kwam door de zwangerschap in een beziel verband te staan. Bij ons was het effect eerder omgekeerd. We voelden ons wezenloos. Waarom had de blijde verwachting op ons zo'n verlamme uitwerking?

Het begin van een antwoord vond ik in *Tsjevengoer; Roman van een stad*, het waarschijnlijk nooit geheel voltooid boek van de tegendraadse sovjetauteur Andrej Platonov (1899-1951). Het werk verscheen in 1988 bij Meulenhoff in een vertaling van Lourens Reedijk (die er de Aleida Schot Prijs voor kreeg) en werd enkele malen herdrukt, maar is al vele jaren alleen tweedehands nog te krijgen. De roman beschrijft de even vergeefse als fatale poging om in een Russische stad het ware communisme te stichten. Om greep te houden op de werkelijkheid leggen de personages – nu eens uit angst, dan weer uit hoop – de meest eigenaardige kronkels in de natuurlijke loop der dingen. Zo vindt de melancholische voorzitter van het Revolutionaire Comité Tsjepoerny na de dood van zijn moeder troost in een denkbeeldig déjà vu:

‘[...] ik liep achter de kist, ik huilde en herinnerde me dat ik al eens eerder achter die kist liep, de droge lippen van de dode kuste en verder leefde zoals ik ook nu verder zou leven; en het viel me toen lichter om een tweede maal om hetzelfde leed te treuren...’

Tsjevengoer ontleent zijn titel aan een fictieve uithoek van het nog door burgeroorlog verscheurde Rusland. Op veilige afstand van het centrale gezag in Moskou hebben bevlogen revolutionairen er de communistische heilstaat uitgeroepen. Maar hoe reëel is deze utopie? Wanneer *Tsjevengoer* voor het eerst in het boek ter sprake komt, wordt deze vraag meteen opgeworpen:

‘Is er zo’n dorp, ter herinnering aan de toekomst?’

Het antwoord moet ‘ja’ luiden. Zoals mijn vriendin en ik de kerstkaarsjes in ons overvolle appartement herkenden als voorbodes van een tweede kind, zo kan de lezer in de voorgeschiedenis van *Tsjevengoer* een weerspiegeling zien van wat daar nog te gebeuren staat. Vroeger werd het namelijk bevolkt door vrome christenen, die zich even sterk blindstaarden op hun heilsverwachting als de bolsjewieken die na 1917 hun plaats innamen dat zouden doen. Hierdoor wordt een uitspraak bevestigd die Platonov een plaatselijke boswachter in de mond legt:

‘Waar komen jullie vandaan, dacht de houtvester over de bolsjewieken. Jullie zijn er vast al eerder geweest, er ontstaat niets dat niet ergens op lijkt, zonder diefstal van het bestaande.’

lees meer in het nieuwe nummer

Gestrand

door Renske van den Broek

Ik weet niet meer hoe ik op het idee kwam, maar plotseling stond ik in de slaapkamer van pa en ma, op zoek naar de autosleutels, die normaal gesproken aan het haakje bij de deur hingen. Nou ja, misschien weet ik wel hoe ik op het idee kwam, want Rem lag al lang en breed knock-out op het vloerkleed beneden, bierblikje nog in de hand geklemd, maar ik was nog niet klaar met de nacht.

Pa lag ronkend aan zijn kant van het bed, alcohol wasemend uit al zijn poriën. Ma sliep doodstil op haar rug. Ze had de handen gevouwen, en haar zwarte haar netjes over het kussen gedrapeerd. Het zag er vroom en compleet ongeloofwaardig uit. Niemand sliep zo, zelfs Sneeuwwitje niet. Shit, misschien was het gewoon een valstrik en zou ze overeind schieten zodra ik me verroerde.

Ik stond doodstil en luisterde. Haar adem was rustig, zo rustig dat ze wel moest slapen, zoiets kun je niet faken. Mijn eigen lijf kolkte nog van de adrenaline. Als kind kon ik al uren wakker liggen, vechtend tegen de slaap. Soms sloop ik naar de badkamer om mijn kop onder de koude kraan te steken, of ik deed kniebuigingen totdat mijn benen verzuurden. Alles om het te winnen van de nacht.

Ik vond de sleutels in het jasje dat over de stoel hing en niet veel later zat ik in de Volvo 340 van ma en reed ik door het donker over een uitgestorven landweg. Mijn gitaar stond op de stoel naast me, met een gordel om. Die kon ik niet alleen achterlaten.

Het was een poos geleden dat ik gereden had. Ooit had ik rijlessen gehad, een stuk of acht, tot ik het geld had opgezopen, maar de basis had ik onder de knie en ook met een sloot bier in mijn lijf ging het schakelen vanzelf. Bovendien kende ik dit gebied zo goed, dat ik de auto zelfs geblinddoekt had kunnen besturen. Hoe moeilijk was het

nu helemaal; vijf versnellingen, een handvol gehuchten van niet meer dan drie huizen, een paar smalle landwegen met om de paar honderd meter een boerderij. Het stonk in de Volvo naar poep. De gierwagens sproeiden hier non-stop over de akkers en bedekten alles met een dikke laag stront. Het was onbegrijpelijk dat mensen hier vrijwillig woonden. Waarschijnlijk zat er een stofje in de mest dat ze rustig hield, zoals ze vroeger bij jankende baby's een beetje likeur op de fopspeen deden. Had je er geen omkijken meer naar.

Ik dacht: naar het zuiden, ik moet naar het zuiden rijden. Hoe verder zuidelijk, hoe langer de zomers en hoe relaxter de mensen. Als je ver genoeg reed, tot aan de evenaar, dan stond alles stil. Daar deed niemand meer dan wat ronddobberen op zee, een kokosnoot kapotslaan, een vis op een barbecue leggen, dat was het wel zo'n beetje.

Het enige andere voertuig dat ik tegenkwam, was een tractor die met zijn koplampen recht in mijn smoel scheen. Het ding reed stapvoets, maar eiste zowat de hele breedte van de weg op en drukte me verdomme bijna de berm in. De boer stak schijnheilig zijn hand naar me op. Klootzak. Ik schampte een kilometerpaaltje.

Uiteindelijk liet ik de strontlucht achter me. Ik reed door het bos en draaide mijn raampje open. De koele lucht stroomde de auto binnen, ik kon weer ademhalen.

De zon was nog niet op, maar dat zou niet lang meer duren. Gezien de hoeveelheid bier die ik achter de kiezen had, voelde ik me opmerkelijk helder. In het handschoenenkastje vond ik de Camels van ma. Ik stak er een op en stopte het pakje in de borstzak van mijn overhemd.

lees meer in het nieuwe nummer

Op bezoek in Iran

door Florus Wijsenbeek

Nu Iraanse en Israëlische raketten over de Golanhoogten en Syrië heen en weer vliegen, nu president Trump eenzijdig de internationale overeenkomst over nucleaire kwesties met Iran heeft opgezegd, nu in het Midden-Oosten de tegenstelling tussen de ‘Amerika-coalitie’ (Verenigde Staten, Israël, Saoedi-Arabië, de Golfstaten en Egypte) en de ‘Iran-coalitie’ (Iran, Syrië, Rusland) verontrustend verscherpt, en dat alles met onbekende gevolgen, moest ik plots aan mijn vroegere huis denken. Ik bedoel het huis waar ik in de jaren negentig van de vorige eeuw woonde, niet ver van de ambassade van Iran in Den Haag. Als ik ’s morgens mijn hondje uitliet, liep ik er altijd even langs, belde aan en riep dan in de intercom: ‘Long live Salman Rushdie!’

Mijn miniheldenmoed leidde uiteindelijk bijna tot een diplomatieke rel, nou ja, in elk geval tot een straatrel. Op een keer kwam een ambasadewacht woedend achter mij aan stormen, en om aan zijn toorn te ontsnappen, mompelde ik dat ik slechts het welzijn van de gehele mensheid wilde bevorderen met mijn dagelijkse boodschap. Knarsetandend keerde hij zich om, en ik liep met bonzend hart verder. Maar de volgende keer deed ik het weer.

Niets deed mij toen vermoeden dat ik korte tijd later door de Iraanse ambassadeur zelf zou worden gebeld. Of ik niet eens gewoon kon komen praten. Tot mijn niet geringe verbazing werd dat een heel aangenaam gesprek, wellicht mede omdat het niet plaatsvond op de ambassade, maar in zijn ambtswoning te Wassenaar, De ambassadeur resideerde in De Wiltzangh, het vroegere huis van Unilever-oprichter Sam van den Bergh, een achterneef van mijn oma. Het kan verkeren.

Op dat moment kon ik evenmin vermoeden dat ik een aantal jaren daarna gevraagd zou worden om als bestuurslid toe te treden tot het

Iran Comité, dat eigenlijk het anti-Iran Comité zou moeten heten. Het werd in 2009 opgericht als 'een stichting van Nederlandse burgers die zich zorgen maken om het Nederlandse beleid ten opzichte van Iran' die tot doel had 'de Nederlandse politiek en het Nederlandse publiek te informeren over de gevaren van het Iraanse regime'. Op dit moment leidt het Comité nogal een slapend bestaan, omdat niet alleen het regime in Iran, maar ook de wereld en in het bijzonder de toestand in het Midden-Oosten is veranderd. Ondanks alle spanningen zijn er nog maar weinigen die Iran, ooit in het westen officieel bestempeld tot 'schurkenstaat', als een van de allergrootste gevaren van de huidige wereld zien.

Dat neemt niet weg dat in Iran nog altijd een nogal autoritair theocratisch bewind aan de macht is, dat de eigen bevolking in wisselende mate onderdrukt, dat militair actief is in Syrië en Irak, en dat organisaties met terroristische vertakkingen als Hezbollah in Libanon steunt, alsook de Houthi rebellen in Jemen van wapens voorziet. In een regionaal perspectief is Iran verwickeld in een strijd om de macht met Saudi-Arabië. In religieus perspectief is de Iraanse regering als zelfuitgeroepen wereldleider van de sjiïeten in een machtsstrijd verwickeld met de Saudische machthebbers die zichzelf beschouwen als de wereldleiders van de soennitische Islam.

lees meer in het nieuwe nummer

Laatste strohalm

door Eva Maria Staal

Zodra ik thuis was na het ziekenbezoek aan mijn vader belde ik mijn broer, Bart. Ik moest zijn nummer opzoeken want we bellen nooit. Terwijl zijn telefoon overging, keek ik op mijn horloge. Half vijf, bijna borreltijd.

Ik was die ochtend slecht wakker geworden na een droom waarin mijn ex, Ewald, op zoek was naar nieuwe schoenen. Telkens bracht de behulpzame verkoopster een nieuwe doos met weer een ander paar, waarover ze van alles vertelde. Ik wachtte steeds geduldig tot Ewald klaar was met ja-knikken, aantrekken, dichtveteren, en gaan staan. Zoals altijd leefde ik mee, want Ewald's hoge wreef vroeg nu eenmaal om aandacht. Mijn hart brak bijna toen ik zijn holle voeten zag. Je zal toch zulke holle voeten hebben, dacht ik. De schoenenwinkel was overigens in hetzelfde pand gevestigd als ons vroegere stamcafé, wat me eerst grappig leek, tot Ewald vertelde dat hij degene was die de winkel op deze plek had bedacht, ontwikkeld en gebouwd..

Dat hij daarvoor het café van onze eerste kus had gesloopt, bleef onvermeld. Ewald deed altijd alsof er niets was gebeurd, door te doen alsof er niets was gebeurd. Niet dat hij het kon helpen: zijn ouders waren ook zo. Ze bespraken nooit iets en verdrongen elke teleurstelling die daaruit voortvloeide. Nooit maakten ze de indruk meer te zijn dan twee ongelukkige mensen onder één dak. Ewald was van twee kanten erfelijk belast en bovendien zo opgevoed, hij deed zonder overleg wat hij dacht dat goed voor ons was. Ik vroeg een scheiding aan om te kijken of dat misschien was wat hij wou. Hij hielp me met het uitzoeken van een nieuw huis, liet het voor me opknappen en hielp me met verhuizen. Betekende dat nou dat hij meer om me gaf dan ik had gedacht? Of dat hij zo snel mogelijk van me af wilde?

Toen Ewald zijn nieuwe schoenen had betaald, gingen we lunchen. Ik bestelde een glas melk en Ewald witte wijn. Ewald vertelde dat er een nieuwe liefde in zijn leven was. Hij liet me een foto zien van een vrouw die in alles verschilde van hoe ik eruitzag. Ze was mooi als een prinses, blond en symmetrisch zonder make-up. Haar hakken waren hoog en spits.

‘Maar ooit kom ik terug bij jou’, zei hij met volle mond, ‘want jij en ik horen bij elkaar Agnes, wij kunnen samen oud worden. Bij jou voel ik me altijd het meest op mijn gemak. Tegen jou kan ik altijd alles zeggen.’

Hij meende het uit de grond van zijn hart, in theorie. Maar die blonde wist natuurlijk van niets. Toch hoorde ik het aan, want ik hield van Ewald op de dagen dat hij deed alsof ik er toe deed.

Ewald opende de schoenendoos en en toonde de hele lunchroom zijn nieuwe schoenen. Op dat moment ging de wekker. Ik lag op mijn rug en realiseerde me dat ons oude café er gewoon nog stond. Ik stapte uit bed en kleepte me aan, maar de droom vormde een katterig begin van de dag en het lukte me niet daar een andere draai aan te geven. Daarna hadden het bezoek aan mijn vader en de woorden van de dokter er ook ingehakt. Nu was het bijna borreltijd en nam Bart verdomme de telefoon niet aan.

lees meer in het nieuwe nummer

Nou ja, nog één keer: 1968

door Bastiaan Bommeljé

Het is nu vijftig jaar geleden. Of dat lang of kort is, valt moeilijk te zeggen, maar zeker is dat tussen toen en nu een even lange periode is verstreken als tussen de dood van Koningin Victoria en de opening van de DAF-fabriek in Eindhoven, of tussen de 78-toerenplaat 'Voetbalmatch' van Louis Davids en de CD 'Californication' van de Red Hot Chili Peppers, of tussen de Slag bij Nieuwpoort en de dood van René Descartes (als iemand nog weet wanneer dat was).

Vijftig jaar geleden is het dus, maar 'mei 1968' is in Nederland nog altijd een beetje zwanger van herdenkingsdrift. Johan Huizinga had het dan wel over het spel-element der cultuur, maar wij hebben we meer te maken met een naspeel-element, zodat de geschiedenis al snel smooit in een repeterende breuk van herdenkingen, krantenbijlages en thema-programma's. Omdat wij leven in een land zonder overtuiging, maar met des te meer meningen, was de herdenking van '1968' in 2018 in alle opzichten een proeve van de geestelijke vorm, waarin de huidige cultuur zich rekenschap geeft van haar verleden.

Veel opinie, dus, en weinig duurzame inzichten in al die herdenkingsbijlages en herdenkingsprogramma's. Het viel nog mee dat er geen 'excuses' werden geëist, zoals dat in ons land zo dikwijls gebeurt inzake kwesties die in het verleden zijn voorgevallen, want zonde-ethiek leidt nu eenmaal gemakkelijker tot een praatprogramma dan geschiedkundige grijstinten. Wel werd er (opnieuw) gewezen op de tegenstelling dat in 1968 linkse jongeren de macht leken te grijpen terwijl de rechtse ouderen gewoon alle verkiezingen wonnen (Richard Nixon, Georges Pompidou). En er werd gemonkeld dat de rechtse populistten in feite de provo's van nu zijn, ja dat Thierry Baudet de Roel van Duyn van onze tijd is, en dat Geert Wilders de Daniel Cohn-Bendit van thans is (alsof

die vergelijkingen niet allang waren getrokken bij de opkomst van Pim Fortuyn aan het begin van dit millennium).

Nergens was echter te lezen of te horen dat deze nogal ongeïnspireerd nagespeelde herdenking zelf veelzeggend was, en dan niet over mei 1968, maar over mei 2018. In vergelijking met eerdere herdenkingen was het bijvoorbeeld opvallend hoe weinig in Nederland melding werd gemaakt van de talrijke boeken die dit jaar in Frankrijk en Engeland zijn verschenen, laat staan van de vele die in Duitsland werden gepubliceerd, waar 1968 veel meer dan bij ons als een *Epoche* wordt gezien die de aanzet was voor een *Fundamentalliberalisierung* uit de schaduwen van de Tweede Wereldoorlog.

Dat was twintig jaar geleden nog anders. Hoewel toen 1968 al volgens hetzelfde dubbele perspectief werd herdacht, stond het boek veel meer centraal in de herdenkingen. Bijvoorbeeld tijdens een behoorlijk drukbezochte bijeenkomst in 'De Rode Hoed' te Amsterdam waar de oude helden van de barricaden zoete herinneringen ophaalden en de helaas jong overleden historicus Hans Righart (auteur van *De eindeloze jaren zestig; Geschiedenis van een generatieconflict* uit 1995) in een betoog met menige verwijzing naar boekwerken die iedereen geacht werd te kennen uiteenzette hoezeer volgens hem 1968 een wereldwijd revolutiejaar was, waarin de universele idealen en wijdverbreide beroeringen werden begeleid door de rebelse popsongs van onder meer Beatles en Rolling Stones.

lees meer in het nieuwe nummer

Bijna kan hij hem aanraken

door Jan-Willem Dijk

Het is de laatste ochtend dat Hans wakker wordt in het bed van zijn zoon. Na achttien maanden voelt hij nog steeds pijn in zijn gewrichten omdat hij 's nachts zijn benen niet kan strekken. Met zijn één meter negentig moet hij op zijn zij liggen met opgetrokken knieën. Om het moment van opstaan uit te stellen, houdt hij zijn ogen nog even dicht. Wanneer hij ze opent, staan daar de olifant, de beer, de twee hazen en de gebreide robot naar hem te kijken, zoals ze al die nachten naar hem hebben gekeken. Als hij de dopjes uit zijn oren haalt, hoort hij pas het zoemen van de voordeurbel.

Hij negeert het geluid en gaat op de rand van het bed zitten, wrijft met zijn handen over zijn gezicht. Er springen tranen in zijn ogen. Hij kan er niks aan doen. Ophouden met nadenken. Hans pakt zijn laptop van de grond en zet die op zijn schoot. De website van het Zeehonden-centrum komt meteen in beeld. Hij klikt op het tabblad 'Sealcam'. Walt ligt aan de rand van het buitenbad. Miss Pirate zwemt heen en weer. Hij klikt op het tabblad 'Zeehonden in het centrum' en opent het dossier van Walt. Zijn oog gaat direct naar het midden van de tekst: '... werd Walt binnengebracht vanaf Terschelling. Hij was een van de vele huilers die door de zware stormen hun moeder waren kwijtgeraakt.'

Hans heeft de tekst zo vaak ingekeken dat hij die uit zijn hoofd kent. Hij weet ook dat er vandaag een rode stempel op de dossierfoto zal verschijnen: **RELEASED**.

Als hij onder de douche staat, gaat de bel weer. Om het geluid niet te horen, laat hij de waterstraal op zijn kruin neerkomen. Tijdens het tandenpoetsen staart hij naar de houten letters die hij zelf op de slaapkamerdeur van zijn zoon heeft geplakt toen die geboren werd. Bovenop de W zit een aapje met een banaan in zijn handen, een ander ligt op

het dwarsbalkje van de A, zijn staart bungelt naar beneden. Op het streepje van de L staat een derde aapje dat zich strekt om het vierde aapje, dat aan de balk van de T hangt, onder zijn oksel te kietelen. Een vrolijk beeld, alsof de naam van zijn zoon een plek is waar je onbezorgd kunt apenkooien. Als hij de bel weer hoort, vloekt hij binnensmonds. Vandaag verwacht hij niemand. Gisteren ook niet en morgen ook niet. Pakketjes voor de burens neemt hij al maanden niet meer aan.

In de keuken smeert Hans twee boterhammen met een laag pinda-kaas, strooit er hagelslag overheen en schenkt een glas ranja voor zichzelf in. In zijn hoofd loopt hij nog eens de stappen door die ze gisteren met hem hebben doorgenomen tijdens zijn bezoek aan het centrum. Ze geven Walt eerst wat vis en dan komt de rieten mand. Een verzorger zal een handdoek over Walts hoofd leggen zodat die niet in paniek raakt. Eenmaal in de mand wegen ze hem nog een laatste keer, dan hevelen ze hem over in een grote houten kist. Hans heeft de kist al mogen zien. Aan de buitenkant zit een A4tje geplakt met daarop Walts naam en de datum van vandaag.

Hoewel Hans aan hun gezichten zag dat ze het een vreemd verzoek vonden, mocht hij even in de kist kruipen. Lang had hij het niet volgehouden. Een doodskist waar hij niet goed inpaste, daar deed het hem aan denken.

lees meer in het nieuwe nummer

Auteurs in dit nummer

ANNE VAN AMSTEL (1974) – Angliste, GZ-psycholoog en dichter. Na haar debuut *Het oog van de storm* (2004) publiceerde ze in 2009 met Rob Kloet, drummer van de Nits, de bundel-met-cd *Vlinderslag*. Won de Hollands Maandblad Schrijversbeurs 2015 (poëzie). In 2016 verscheen haar bundel *Geef me nu ik wil*.

RENSKE VAN DEN BROEK (1976) – Theatermaker; haar voorstellingen waren te zien op Oerol en Festival Boulevard. Studeert aan de schrijversvakschool; publiceerde in *Hollands Maandblad* en *Das Magazin*. Won de Hollands Maandblad Aanmoedigingsbeurs 2018 (proza) voor haar eerdere verhalen in *HM*.

GIOVANNI DELLA CHIUSA (1969-2015) – Werkte diverse jaren aan de dichtbundel *Een mens moet ook niet alles willen weten*, die in 2018 postuum verscheen. Het gedicht 'Robot' dook onlangs op.

JAN-WILLEM DIJK (1985) – Dichter; doceert tevens aan de Schrijversvakschool Groningen. Ontving in 2016 de Tine Clevering-Meijer Prijs van het Prins Bernhard Cultuurfonds en in 2017 de Hollands Maandblad Aanmoedigingsbeurs (poëzie). Het verhaal in deze *Hollands Maandblad* is zijn prozadebuut.

KRIJN PETER HESSELINK (1976) – Dichter & vertaler. Publiceerde o.a. de dichtbundels *De uitputting voorbij* (2011) en *als niemand vangt* (2014), alsook de roman *Moederziel* (2016). Winnaar Hollands Maandblad Schrijversbeurzen 2008 (poëzie) en 2011 (essayistiek). Onlangs verscheen zijn nieuwe bundel *Toondoof*.

ELISE VAN ITERSON (1983) – Studeerde aan de Rietveld Academie Amsterdam en aan het Sint-Lucas Gent. Exposeerde o.a. in Amsterdam, Maastricht en Berlijn. Tekende o.m. voor *Vrij Nederland* en *Trouw*. In 2013 verschenen haar tekeningen in *Vandaag staat niet alleen* door Jan Pen. Zie www.elisevaniterson.eu.

GUUS LUIJTERS (1943) – Dichter, schrijver, journalist. In 2014 verscheen *Lege stad; verzamelde herinneringen 1943-1950* en in 2016 *Klein geluk Amsterdam*; de recentste dichtbundel is *In de spiegel* (2015).

SANDER MEIJ (1980) – Neerlandicus; werkzaam als redacteur voor uitgeverijen. In 2015 verscheen zijn debuutbundel *Nieuw eiland*.

A.L. SNIJDERS (1937) – Schrijver van *Zeer Korte Verhalen*. Ontving in 2010 de Constantijn Huygens-prijs voor zijn gehele oeuvre. Zijn zkv's zijn als nieuwsbief te volgen via de 'Graslijst' van uitgeverij AfdH, waar ze tevens in boekvorm verschijnen, meest recent *Grasses and Trees; Grassen en bomen* (2016).

EVA MARIA STAAL (1960) – Haar debuutroman *Probeer het mortuarium* (2007) werd onderscheiden met de Schaduwprijs en de Lucy B. & C.W. van der Hoogt-prijs. Werkt aan een nieuwe roman.

VROUWKJE TUINMAN (1974) – Publiceerde diverse dichtbundels en romans. In 2004 ontving zij de Hollands Maandblad Schrijversbeurs en in 2010 de Halewijnprijs voor haar gehele oeuvre. In 2015 verscheen haar recentste dichtbundel *Sanatorium* en in 2016 haar recentste roman *Afscheidstournee*.

FLORUS WIJSENBEEK (1944) – Was tussen 1984 en 1999 lid van het Europese parlement voor de VVD; is thans senior adviseur, o.a. bij European Public Policy Advisors.

ANNE VAN WINKELHOF (1991) – Neerlandica, cultureel organisator, dichter. Publiceerde haar poëzie in o.a. *Op Ruwe Planken*, *Hard/Hoofd*, *Hollands Maandblad* en op een vuilniswagen van de Roteb (Rotterdam). Won de Hollands Maandblad Aanmoedigingsbeurs 2018 (poëzie) voor haar eerdere gedichten in *HM*.

HOLLANDS Maandblad

Redactie: Bastiaan Bommeljé

Redactieraad: Gerard van Emmerik, Beatrijs Ritsema, Mark Boog en Willemijn Lindhout

Vormgeving: Steven Boland

Copyright: Auteursrecht voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Deze uitgave werd mede mogelijk gemaakt door subsidie van het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds, thans Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Redactiesecretariaat: Hollands Maandblad • Postbus 59.752 • 1040 LG Amsterdam •
Tel. 020-6175955 • info@hollandsmaandblad.nl (niet voor kopij)

Bij ongevraagde bijdragen postzegels voor antwoord bijsluiten

Uitgever: Stichting Hollands Maandblad, p/a Bilderdijkkade 63-b • 1053 VJ Amsterdam

Abonnementen: 12 nummers per kalenderjaar, prijs per jaargang € 79,50 •

Proefabonnement (3 nummers) € 20,- Abonnementen die niet één maand voor afloop van de abonnementsperiode zijn opgezegd, worden automatisch verlengd

Opgave: S.P. Abonneeservice • Postbus 105 • 2400 AC Alphen aan den Rijn.

Telefoon tijdens werkdagen van 9.00-17.00 uur: 0172-476085.

Een acceptgiro voor betaling volgt

Losse nummers: € 7,50 • dubbelnummers € 9,90 • Verkrijgbaar bij de boekhandel of door bestelling via www.hollandsmaandblad.nl dan wel per mail: HollandsMaandblad@spabonneeservice.nl